

Egy sikeres reintegrációs folyamat a füzesabonyi Széchenyi István Katolikus Általános Iskolában

BATA TEODÓRA

bnedora5@gmail.com

ABSZTRAKT

Egy sikeresen megvalósított reintegrációs folyamatot, a lépéseit, nehézségeit és eredményeit mutatom be. A gyermek egy vidéki EGYMI-be járt, az autista tagozatra. 3. osztályos volt, amikor magánellátásba hozta a szülő, majd a gyermekkel való foglalkozások – és a szülőkkel való beszélgetések – során kiderült, hogy nincs „felmenő” elképzelés az iskolában a felső tagozatról.

Egy tanév alatt sikerült őt/őket motiválni arra, hogy megpróbáljunk egy más közösséget. Félve attól, hogy a felső tagozatra való integrációja túl nagy törés lenne sok változóval, ami megterhelné, abban állapodtunk meg, hogy a negyedik osztályt a füzesabonyi SZIKÁI-ban kezdji.

Segítségünkre volt a családi együttműködés minősége, az iskola befogadó szemlélete, valamint az AUTMENTOR2021 pályázat, kifejezetten a kislányra írva. Ezek megvalósulásáról, buktatóiról, nehézségeiről és sikereiről szeretnék beszámolni.

Kulcsszavak: szegregált kiscsoportos oktatás, magánellátás, útkeresés, reintegráció folyamata, szakmai kompetenciák

DOI: 10.52092/gyosze.2022.4.10

BEVEZETÉS

2020 nyarán, koraőszén került hozzám magánellátásba a 10 éves autista kislány. Az intézmény, ahová járt, biztosította a kislányszámú csoportot (9 fő), a gyógypedagógusi, pedagógiai asszisztensi segítséget és a szakmai szempontoknak (valamint a gyermekeknek) megfelelő protetikuss környezetet. Több foglalkozás után, akkor már kevésbé a dadogásra, inkább az autizmusból következő nehézségekre – mint rugalmatlanság, az érzések megértésének nehézsége, viselkedésproblémák stb. – fókuszálva, a foglalkozás végén felvetette az anya, hogy aggódik a „kimenet” miatt. Ez azt jelentette, hogy az intézmény az autista csoportot csak az alsó tagozaton tervezte/szervezte, nem volt elképzelés arról, hogy hová kerülnek, hogyan folytatódik az ép értelmű autista gyermekek felső tagozatos képzése (azóta ebben történt némi előrelépés).

A. jó intellektusú kislány. Korábban járt többségi óvodába, de a sok viselkedésprobléma miatt végül a szegregáció mellett döntött a család is és a Szakértői Bizottság is. A rendszeres, kétszemélyes, strukturált foglalkozások során sokat fejlődött, akkor vetődött fel, hogy meg lehetne próbálni többségi iskolába integrálni, természetesen a nehézségeihez alkalmazkodva. 15 éve dolgoztam már a SZIKÁI-ban. Ismertem a lehetőségeket és a korlátokat is. A kollégáimmal együttműködve már több autista gyermeket kísértünk a fejlődése útján sikerrel, ebben bíztam most is.

MÓDSZER

Már a magánellátás során kiderült, hogy a család nem szeretett volna napirendet, mert „A. tudja a dolgok sorrendjét”. De nem tudta pl. a fogmosást, ezért az anyukája mosta a fogát. Folyamatábrát készítettem, ami már az első napon meghozta az eredményt, kaptam róla videofelvételt. Akkor kicsit átrendeződtek a dolgok. Szorosabb, még elfogadóbb lett az együttműködés. Felvetődött: motiváció. Jutalmazás? Értékek és elvárások? – sok beszélgetés következett a szülőkkal.

Még mindig a döntés nyomása nélkül, terveztünk egy „iskolabejárást” a gyerekek nélküli iskolában, június végén. Elmentünk a plébániára, a hittantáboros foglalkozásra, ahová A. szinte azonnal be tudott illeszkedni, a háttérben szemlélődő szülők gyönyörűségére. Tudni szeretttük volna, hogy a kultúrtechnikák terén van-e lemaradása, ezért egy másik alkalommal megíratam vele a 3. osztályos év végi méréseket. Mivel idegen nyelvet nem tanult addig (ez is probléma volt), de a felmérőkben is jelentős hiányosságok látszottak, miközben néhány területen kiválóan teljesített, újabb mérlegelés következett: fogja bírni? Fontos volt még az informális felmérések közül az „Önálló szabadidő” és a „Társas szabadidő” eltöltésének felmérése, illetve az erre kidolgozott stratégiák. Ez már jelentősebb beavatkozást kívánt. A „csipeszezésen” kívül (IKEA-s zacskózáró csipesz rázogatója járkalva) nem akart más szabadidős elfoglaltságot. Elviselte például, ha a családdal kirándultak, de azt feladatnak gondolta, kivéve, ha vonatozással járt. Elkezdtünk *Én-könyvet* használni. Szerette. Érdekelte a saját magáról való tudás. Ez fontos volt. Ugyanígy a „szociális körök”, mert generalizált, mindenkit barátjának tekintett – kedves postást is és a nagymamát is –, ez a sérülékenységet vetítette előre.

Mivel A. nem kér segítséget, és korábban észleltem a társas megértés nehézségeit, a szülőkkal közösen felvettük a *Quill kérdőívet* (Quill, 2009), hogy lássuk, milyen területekre kell kiemelt fókuszot tenni.

Emellett a szülők – szinte erőn felül – vállalták, hogy az általam jelzett hiányosságokat a nyár folyamán pótolják, és itt már kézzelfoghatóvá vált a jutalmazás kérdése (megfelelő mennyiségű tanulásért hétvégén vonatozást kapott).

A tanévkezdést nagyon előkészítettük. Mise, találkozás az osztálytársakkal és a már megismert tanító néniével, saját hely – ahol elfér – folyamatosan támogatott rutin. A. nagyon igyekezett. Jól érezte magát.

Volt igénye a *mentalizációs készségei* fejlesztésére, ezért a rehabilitációs órákon – ahol egy alkalommal egy másik autista fiúval vannak együtt – elővettük a Howlin-könyvet (Howlin, Baron-Cohen & Hadwin, 2005) és a CAT-kitet (Attwood, Callesen, & Nielsen, 2014).

Tud teljesíteni, bár rugalmatlan és lassú. Az iskolában *háromféle követelményrendszernek* kellett megfelelnie, ami a kifáradás veszélyét vetítette előre. Ez azt jelentette, hogy egyrészt az iskolai tanterv, másrészt az, ami a szociális kapcsolatok megértését, megvalósítását, támogatását illeti, valamint egy mozgásterápiás csoportba – alapozó terápiás csoportba – is beírtuk őt a motoros ügyetlensége miatt. Emiatt sokkal szigorúbb idői struktúrát készítettünk neki.

Az *AUTMENTOR2021* pályázat lehetőségeit – például többlet órák – kihasználva sokat foglalkoztunk az érzelmek beazonosításával, nagyon nehezen ment. Gyakran hallottam: „ó, ez velem nem fordulhat elő”. A látszólagos optimizmus jókora bizonytalanságot/nem tudást takart.

A szövegértés fejlesztéséhez a *Mini-LÜK* füzeteit használtam. A saját magáról való tudáshoz pedig időnként – és óvatosan – adagolva az *Ö.T.V.E.N.* (Speirs, 2020) feladatlapjait használva jutottunk egyről a kettőre. Ez a legnehezebb neki. Rájöttem, hogy amikor azt mondja: „minden

jó”, akkor voltaképpen nem tudja kifejezni az érzelmeit. A pályázat lehetőségeit kihasználva megvettük a *SCHUBI* kártyasorozatokat és az *Érzelmeink nyomában* című társasjátékot és munkafüzetet.

Az élménymegosztás támogatására a „*Meséld el...*” című társasjátékot használtuk (Nagy & Németh, 2019). A tanító a nehéz olvasmányokból könnyebbet/érthetőbbet szerkesztett neki (tananyag-adaptáció).

Mivel nem viselte el a nyertes-vesztes típusú társasjátékokat (korábban lesöpörte az asztalt ilyenkor), megoldást kerestem erre is. A játék célja: „akkor van vége, ha bejutottál”, vagy „akkor van vége, ha elfogyott a tábláról a kocka” (Rummikub), valamint, ha megtaláloed a képek sorrendjét (Schubi) stb. Az idők folyamán látható volt a fejlődés.

Felhívtam a szülők figyelmét a *DATA mobilalkalmazásra*. Néhány nap után pozitív válasz született, így megigényelték az AOSZ-tól a készüléket és bekapcsolódtak a képzésbe. Elkezdtek használni az alkalmazást. Az iskolai feladataira tekintettel A. nem volt hajlandó, inkább az otthoni struktúrára vonatkozóan. Nagyon szigorú rutinja van otthon, amiben jelentős helyet foglal el a „csipeszés”. De most már volt igény az otthoni tanulásra (korábban erre nem volt szükség), annak segítésére. A szülők élete is megváltozott. Kezdték végre elvárni a korosztálynak megfelelő otthoni feladatokat, az öccsével való együttműködést. *Zsetonrendszert* használtak. Mivel a vonatozás/metrózás igen erős *motiváció*, nem volt nehéz a *jutalom* kijelölése. Tanév végéhez közelítve az Erzsébet napközis tábort készítettük elő, szerettem volna, ha A. is részt vesz, mert itt a jelenlegi osztálytársaihoz érkező új, vidéki diáktársait is megismerhette volna a programok közben. Először nem volt kedve, majd a velem való napi szintű vonatozás erre is erős motiváció volt. Terjedelmi és technikai okokból nem tudom képekkel alátámasztani, mennyire jól érezte magát – a lehetséges – következő évi osztálytársai között. Ott figyeltem meg – és jeleztem az igazgatónőnek –, hogy ki az a két kislány, akit a hét tapasztalatai alapján lehetséges *kortárs segítőnek* szeretnék felkészíteni. Megbeszéltük, elfogadta a csoportfelosztások tervezésénél.

EREDMÉNYEK

A konferencia idején a negyedik évfolyamot zártuk. A bizonyítványa – a heroikus küzdelemnek hála – 4,4 átlagot mutatott. Boldogok voltunk mind, akik részesei lehettünk. Beilleszkedett, az órákon együttműködő, nem fél jelentkezni, beszédgátlása sincs (a tónusos dadogás megmaradt). Igaz, még mindig nem mondja meg másoknak, ha nem ért valamit, csendben mosolyog és megpróbálja kitalálni.

A szünetekben egyedül kóborol, rázza a kulcsát (csipesz helyett), erre szüksége van. Nem keresi mások társaságát, de bekapcsolódik, ha hívják. Ezzel még van tennivaló.

A nem ismert érzelmekre eddig úgy tekintett, mint nem létezőkre, most végre gyakran megkérdezi: „mi az az aggodalom? mi az a hála? mi az a szorongás? stb.”. Van még ezzel feladatunk. A. azóta felsős lett. A két lánnyal – akik alkalmasak lesznek a kortárs segítő szerepre/feladatra – már beszélgettem. Vidékiek. Sosem láttak autista embert. Kedvelik A.-t, de nem tudják, mit tehetnének. Elkezdtünk egy közös munkát, a kis lépések elve alapján. A kollégáim – az elmúlt évek tapasztalatai alapján – már ismerik az „*adaptált tananyag*” kifejezést, amikor szükséges, alkalmazzák is. Valamint nagyon fontos, hogy *napi kapcsolatban* vagyunk velük is és a szülőkkel is, ami lehetővé teszi a gyors beavatkozásokat.

KÖVETKEZTETÉSEK

Nem először fordul elő az intézményünkben az autista tanulók integrációja. Az igaz, hogy előélettel, vagyis a szomszédos óvodából érkeztek. A ismeretlen volt itt. Az, hogy ő előzőleg szegregált intézménybe járt, és teljesen más rendszerben, tempóban tanult, erősítette is és gyengítette is őt. Nagyon körültekintően, az előnyök és kockázatok gondos mérlegelésével kellett közösen dönteni arról – őt magát is bevonva a döntésbe –, hogy vállalható-e, fogja-e bírni. Most már mindannyian látjuk, hogy jól döntöttünk. Az új tanévet új tervezéssel kezdtük, és így lesz ez, a fejlődés mentén folyamatosan.

TÁMOGATÁS

A kisfiúval való személyes foglalkozások bővítését (többletórákat), valamint eszközbeszerzést, illetve a felső tagozatos integrációban részt vevő két kolléga 30 órás autizmusspecifikus képzését az AUTMENTOR2021-1910 pályázat tette lehetővé .

IRODALOMJEGYZÉK

- Attwood, T., Callesen, K. & Möller-Nielsen, A. (2014). *A CAT-kit. Kognitív-érzelmi tréning*. CAT-kit.com
- Howlin, P., Baron-Cohen, S., Hadwin, J. (2007). *Miként tanítsuk az elme olvasását autizmussal élő gyermekeknek? – Gyakorlati kézikönyv tanároknak és szülőknek*. Kapocs Kiadó, Budapest.
- Nagy E. & Németh Zs. (2019). „*Meséld el...*” társasjáték. Kapocs Kiadó, Budapest.
- Quill, K. (2009). *Tedd – Nézd – Hallgasd – Mondd!* Kapocs Kiadó, Budapest.
- Speirs, F. (2014). *Ö.T.V.E.N. Önismeret, Társas Viselkedés és Egészségnevelés – autizmussal élők számára*. Geobook Hungary Kiadó, Szentendre.

Elektronikus források

- Az emberi erőforrások miniszterének 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról 8. fejezet.
URL: https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktat/kerettanterv/SNI_iranyelvek.docx
Letöltés dátuma: 2022.10.31
- AUTMENTOR2021-1910 pályázat Schlachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet URL: <https://nszi.hu/palyazatok/megvalositas-alatt-allo-palyazatok/autmentor2021> Letöltés dátuma: 2022.10.31.
- Érzelmek nyomában társasjáték. URL: <https://symbo.hu/termek/erzelmek-nyomaban-tarsasjatek/>
Letöltés dátuma: 2022.10.31
- DATA mobilalkalmazás. URL: <https://data.aosz.hu/mi-a-data/> Letöltés dátuma: 2022.10.31.